

Libris

Karl Ove Knausgård (n. 1968) este un scriitor norvegian cunoscut mai ales pentru cele șase romane autobiografice intitulate sugestiv *Lupta mea* (*Min kamp*). Născut în Oslo, scriitorul a crescut pe insula Tromøya, în Arendal și în Kristiansand, și a făcut studii de artă și literatură la Universitatea din Bergen. Knausgård a debutat în 1998 cu romanul *Ute av verden*, pentru care a primit Premiul pentru Literatură al Criticilor Norvegieni, acordat pentru prima dată unui roman de debut. Între 1999 și 2002, Knausgård a fost coeditor la *Vagant*, o revistă literară norvegiană fondată în 1988, pentru care a realizat interviuri extrem de interesante cu scriitorii Rune Christiansen și Thure Erik Lund. Al doilea roman, *En tid for alt* (2004), a fost la fel de bine primit de critică și a fost nominalizat la Premiul pentru literatură al Consiliului Nordic și la IMPAC Dublin Literary Award. Consacrarea a venit însă odată cu publicarea, între 2009 și 2011, a seriei de romane autobiografice însumând peste 3 500 de pagini, care a devenit unul dintre cele mai mari fenomene literare în Norvegia, cu peste 450 000 de exemplare vândute. În 2010, scriitorul a înființat o mică editură împreună cu Yngve Knausgård (fratele său) și cu Asbjørn Jensen.

Knausgård și soția sa, scriitoarea Linda Boström Knausgård, trăiesc în Österlen, Suedia, împreună cu cei patru copii.

KARL OVE KNAUSGÅRD

Lupta mea

CARTEA A PATRA: DANSÂND ÎN ÎNTUNERIC

Traducere din limba norvegiană
IVONA BERCEANU



LITERA®

Geamantanele se apropiau încet pe banda transportoare de la Sosiri. Erau niște valize vechi, de pe la sfârșitul anilor '60, pe care le găsisem în hambar printre lucrurile mamei, cu o zi înainte de-a ne muta și cu o zi înainte de sosirea camionului. Mi le-am însușit imediat pentru că se potriveau cu stilul meu: nici prea moderne, nici prea comerciale, erau exact ceea ce căutam. Am stins țigara în scrumiera fixată în perete, am luat geamantanele de pe bandă și le-am cărat afară.

Era șapte fără cinci minute.

Mi-am aprins încă o țigară. Nu mă grăbeam; nu trebuia să ajung nicăieri la timp și nu trebuia să mă întâlnesc cu nimeni.

Norii acopereau cerul, însă zarea era limpede și luminoasă. Peisajul avea ceva din măreția munților, deși aeroportul se afla la doar câțiva metri deasupra nivelului mării. Cei câțiva copaci din apropiere erau piperniciți și contorsionați. Creștele din depărtare erau albe, acoperite de zăpadă.

Chiar în fața mea, un autobuz pentru pasageri se umplea rapid.

„Oare să urc și eu?” m-am întrebat.

Banii pentru călătorie, pe care tata mi-i împrumutase după multe insistențe, trebuiau să-mi ajungă până la primul salariu, peste o lună. Pe de altă parte, nu știam unde

se afla hostelul și n-ar fi fost un început prea strălucit pentru noua mea viață să rătăcesc printr-un oraș necunoscut, cu două geamantane după mine și cu rucsacul în spinare.

„Nu. Mai bine iau un taxi.“

Respect pentru oameni și cărți

În afară de un drum scurt până la fast-foodul de la colțul străzii, unde am mâncat doi cârnați înotând într-o mare de piure, am rămas în camera de la hostel toată seara. Sprijinit pe plapuma rulată la spate, am ascultat muzică la walkman în timp ce le scriam lui Hilde, Eirik și Lars. Începusem o scrisoare pentru Line, fata cu care fusesem în vara aceea, dar am pus-o deoparte, după care m-am dezbrăcat și am stins lumina, deși asta n-a schimbat cu nimic situația, date fiind lumina specifică nopților de vară și draperia oranj care ardea ca un ochi în cameră.

De obicei adorm foarte repede în orice condiții, dar în noaptea aceea am rămas treaz. Peste patru zile urma să merg pentru prima dată la serviciu. Peste doar patru zile aveam să intru în sala de clasă a unei școli dintr-o mică așezare rurală de pe coasta Norvegiei de Nord, într-un loc în care nu mai fusesem înainte și despre care nu știam nimic. Nu văzusem nici măcar o fotografie.

Eu!

Un băiat de optsprezece ani din Kristiansand, proaspăt absolvent de liceu, complet lipsit de experiență, dacă nu punem la socoteală scurtele perioade de angajare, mai întâi la o fabrică de parchet, apoi la ziarul local pe post de colaborator și ultima dată la un spital psihiatric pentru un stagiu de o lună în perioada de vară, urma să devină diriginte de clasă la școala Håfjord. Nu, nu reușeam deloc să adorm.

Oare ce-aveau să creadă elevii despre mine?

Când intram în clasă la prima oră și-i găseam așezați pe locurile lor, ce-aveam să le spun?

Și cum aveau să mă privească în cancelarie ceilalți profesori?

O ușă de pe hol s-a deschis, și am auzit muzică și voci. Cineva mergea fredonând o melodie. Altcineva a strigat: *Hey, shut the door!*¹ După o secundă, zgomotul s-a estompat odată cu închiderea ușii. M-am întors pe cealaltă parte, însă am dat cu ochii de cerul luminos de afară. Din momentul în care îmi intra în cap ideea că e greu să adorm, nici că mai reușeam să pun geană pe geană.

M-am dat jos din pat, m-am îmbrăcat și m-am dus să mă așez pe scaunul din fața ferestrei. Am început să citesc *Dødt løp* de Erling Gjelsvik.

Toate cărțile mele preferate se învârtteau în jurul aceleiași idei. *Hvite niggere* de Ingvar Ambjørnsen, *Beatles* de Lars Saabye Christensen, *Jack* de Ulf Lundell, *Pe drum* de Jack Kerouac, *Ultima ieșire spre Brooklyn* de Hubert Selby, *Romanul cocainei* de M. Agheev, *Koloss* de Finn Alnæs, *Lasso rundt fru Luna* de Agnar Mykle, cele trei cărți despre istoria bestialității de Jens Bjørneboe, *Gentlemen* de Klas Östergren, *Ikaros* de Axel Jensen, *De veghe in lanul de secară* de J.D. Salinger, *Humlehjertene* de Ola Bauer, *Poșta* de Charles Bukowski. Toate aceste cărți vorbeau despre bărbați tineri care nu-și găseau locul în societate, care aveau așteptări mai mari de la viață decât rutina zilnică, care își doreau mai mult decât o familie. Pe scurt, erau tineri care detestau valorile conservatoare ale clasei de mijloc și care căutau libertatea. Călătoreau, se îmbătau, citeau și visau despre marea iubire sau despre marile roman.

Tot ceea ce-și doreau ei îmi doream și eu.

La tot ceea ce visau ei visam și eu.

Dorința misterioasă care îmi apăsa pieptul de ani în șir se domolea ori de câte ori citeam aceste cărți și revenea cu forță înzecită în secunda în care le lăsam din mâini. Așa a fost pe tot parcursul liceului. Uram toate formele

¹ Hei, închide ușa! (în limba engleză în original) (n.tr.)

de autoritate, mă împotriveam cu toată ființa mea societății în care crescusem, cu principiile ei burgheze și concepția materialistă despre omenire. Am urât ceea ce-am învățat la liceu, inclusiv cursurile de literatură. Tot ce-mi doream să știu, toate cunoștințele mele, singurele informații cu adevărat esențiale se găseau în cărțile pe care le citeam și în muzica pe care o ascultam. Nu-mi păsa de bani sau de aparențele care-ți conferă un statut, deoarece știam că valoarea mea se afla în altă parte. Nu voiam să studiez, nici să-mi fac o educație solidă în cadrul unei instituții convenționale precum facultatea. Voiam în schimb să călătoresc în sudul Europei, să dorm pe plaje, în hoteluri ieftine sau pe la amicii pe care mi i-aș fi făcut pe parcurs. Aș fi putut să-mi iau niște slujbe temporare, cât să pot supraviețui – spălător de vase la vreun hotel, hamal în port, culegător de portocale... În primăvara aceea îmi cumpărasem o carte care enumera toate muncile posibile și imposibile pe care le putea presta cineva în diverse țări europene. Dar toate astea urmau să se concretizeze într-un roman. Visam să locuiesc într-un orașel spaniol și să scriu, să mă duc la Pamplona ca să alerg în fața taurilor, să-mi continui drumul înspre Grecia, unde să scriu câtva timp pe o insulă, iar peste un an sau doi să mă întorc în Norvegia cu un roman în rucsac.

Acesta era planul, și de-aceea nu m-am dus în armată după ce-am terminat liceul, asemenea multora dintre colegii mei, și nici nu m-am înscris la vreo facultate, așa cum au făcut restul colegilor. M-am prezentat în schimb la biroul forțelor de muncă din Kristiansand și am cerut o listă cu toate posturile de profesor disponibile în nordul Norvegiei.

– Am auzit că te faci *profesor*, Karl Ove, așa-i? mă întreba cunoscuții la finele verii.

– Nu, le-o retezam eu. Am să mă fac scriitor, dar trebuie să am o sursă de venit până atunci. Lucrez în nord

un an, strâng niște bani, după care încep să călătoresc prin Europa.

Ceea ce fusese inițial o simplă idee prindea un contur real: a doua zi aveam să merg în portul din Tromsø, să iau vaporul către Finnsnes și de acolo autobuzul spre sud, spre micuța așezare Håfjord, unde urma să mă întâmpine, conform planului, directorul școlii.

Nu reușeam nicicum să adorm.

Mi-am scos din geamantan sticla de whisky, pe jumătate plină, mi-am turnat un pahar, am tras la o parte draperiile și am luat prima înghițitură în timp ce admiram pe fereastră cartierul de o luminozitate stranie.

A doua zi m-am trezit pe la zece, iar neliniștea dispăruse. Mi-am strâns lucrurile, am chemat un taxi din cabina telefonică de la recepție și m-am postat pe trotuar, cu bagaje cu tot, fumând o țigară cât timp așteptam. Era prima dată în viața mea când plecam într-o călătorie fără să mă gândesc la retur. Nu mai aveam nici o „întoarcere” de acolo. Mama vânduse casa noastră și se mutase la Førde. Tata locuia împreună cu noua lui soție mult mai departe, în nord. Yngve se stabilise la Bergen, iar eu mă îndreptam spre primul meu apartament. Urma să-mi iau în primire cea dintâi slujbă și să-mi câștig existența. Pentru prima dată dețineam controlul asupra tuturor elementelor care-mi alcătuiau viața.

La naiba! Ce sentiment plăcut era!

Taxiul se apropia pe stradă. Mi-am aruncat țigara pe jos, am strivit-o cu piciorul și mi-am pus geamantanele în portbagajul deschis de șofer, un bărbat solid cu păr gri-zonant și un lanț de aur la gât.

– Spre port! i-am zis când am urcat pe locul din spate.

– Portul e mare, a comentat el întorcându-se spre mine.

– Vreau să merg la Finnsnes cu feribotul.

– Se rezolvă! A pornit mașina. Mergi la liceul de acolo?

– Nu. Merg mai departe, până la Håfjord.
 – Atunci înseamnă că mergi la pescuit, nu? Nu, de fapt, nu prea semeni a pescar.
 – O să fii profesor acolo.
 – Ahaa, acum înțeleg! Sunt foarte mulți oameni care vin din sud pentru asta. Dar nu ești prea tânăr? Trebuie să ai minimum optsprezece ani, nu-i așa?

A răs și apoi m-a măsurat din priviri prin oglinda retrovizoare.

Am răs și eu, dar fără chef.

– Am terminat liceul vara asta. Bănuiesc că e mai bine decât deloc.

– Da, așa-i, s-a învoit el. Dar gândește-te la tinerii de acolo. Să începi să predai direct după ce-ai terminat liceul! În fiecare an sunt alți profesori. Nu mă mai mir că elevii se apucă de pescuit după clasa a noua.

– Nu-i de mirare, dar nu e tocmai vina mea.

– Nu, cu siguranță. Cine a vorbit aici despre vinovați? Viața e mult mai frumoasă dacă pescuiești decât dacă-ți tocești fundul ca să înveți până la treizeci de ani.

– Mda. Eu n-am să mi-l tocesc ca să învăț.

– Dar ai să fii profesor!

De data asta m-a privit din nou în oglindă.

– Da.

S-a lăsat tăcerea câteva minute, apoi șoferul și-a luat mâna de pe schimbător ca să arate în direcția portului zicând:

– Uite, acolo e feribotul tău.

S-a oprit în fața terminalului, mi-a scos geamantanele și a închis portbagajul cu un bufnet. I-am întins banii, dar nu eram prea sigur cum se procedează cu taxiurile, lucru care mă frământase tot drumul, așa că am dres buoiocul spunându-i că puteam să păstreze restul.

– Mulțumesc, a zis el. Și mult succes!

Îi dădusem cincizeci de coroane.

După ce-a plecat, am rămas locului numărând restul de bani. Situația nu era prea roz, dar fără îndoială puteam să cer un avans din salariu la sosire, parcă așa înțelesesem, că mi se acorda o sumă oarecare înainte să încep să lucrez.

Iată-mă în Finnsnes, oraș ce semăna cu o mică localitate din Alaska sau Canada, cu o stradă principală și multe clădiri banale din beton, construite în grabă, în mijlocul unui ținut sterp înconjurat în depărtare de șiruri de munți. Mi-am dat seama de toate astea la câteva ore de la sosire, în timp ce stăteam la o ceainărie și beam o ceașcă de cafea, așteptând să plece autobuzul. Nici pomeneală de vreun centru bine delimitat al orașului. La cât de mic era, totul putea fi considerat central. Însă atmosfera era complet diferită de cea a orașelor cu care eram familiarizat, o dată pentru că era atât de înghesuit, și apoi pentru că nu se făcuseră nici un fel de eforturi de a-l înfrumuseța. Majoritatea orașelor aveau un chip public și unul ascuns, dar aici totul părea să fie unitar.

Am răsfoit cele două cărți pe care mi le cumpărasem de la librăria din apropiere. Una, intitulată *Det nye van-net*, era scrisă de un autor necunoscut mie pe nume Roy Jacobsen, iar cealaltă era *Sennepslegionen* de Morten Jørgensen, solist în câteva dintre trupele pe care le urmărisem în ultimii ani. Poate că nu procedasem tocmai bine cheltuind banii pe el, dar, dacă urma să devin scriitor, era esențial să citesc, ca să-mi dau seama de tendințele actuale. „Aș putea să scriu ca autorul acesta?” Asta era întrebarea la care încercam să răspund în timp ce răsfoiam cărțile.

M-am îndreptat agale spre autobuz, am mai fumat o țigară, mi-am pus bagajele în cală, am plătit biletul la șofer și l-am rugat să-mi spună când ajungeam la Håfjord. Apoi m-am dus în spate de tot și m-am așezat

pe un scaun pe partea stângă, chiar pe ultimul loc, acolo unde mi-a plăcut cel mai mult să stau de când mă știu.

În dreptul meu, pe partea cealaltă a autobuzului, stătea o fată frumoasă, cu păr blond, poate cu vreun an sau doi mai mică decât mine. Avea un rucsac așezat pe scaun, și m-am gândit că era elevă la liceul din Finnsnes, iar acum mergea acasă. S-a uitat la mine când a urcat în autobuz și, când șoferul a pus mașina în mișcare, pornind cu hureducături din stație, s-a întors să mă privească iar. Nu mult, poate numai o secundă, o fracțiune de secundă, dar îndeajuns cât să am erecție.

Mi-am pus căștile și am vârat o casetă în walkman. The Smiths, *The Queen is Dead*. De teamă să nu par prea insistent, mi-am impus să mă uit pe geam preț de câteva minute, hotărât ca nu cumva să privesc spre ea.

A urmat o zonă cu șantiere de construcții care începea imediat după ce ieșeau din centru și se întindea pe câțiva kilometri spre periferie, loc unde au coborât aproape jumătate dintre pasageri. Apoi am ajuns într-un ținut vast, pustiu, care se întindea în linie dreaptă. Dacă cerul deasupra Finnsnesului fusese pal, și orașul era împânzit de lumini neutre, aici albastrul avea o nuanță mai intensă. Soarele părea agățat deasupra munților din sud-est, ale căror pante abrupte, chiar dacă nu foarte înalte, ascundeau vederii marea îndepărtată. Razele lui cădeau pe florile de măzăriche parfumată, în nuanțe mergând de la roșu până la violet, conferindu-le strălucire. Cei mai mulți dintre copacii care creșteau acolo erau pini contorsionați și mesteceni pitici. Pe partea unde stăteam eu, munții erau îmbrăcați în verdeață, asemenea văii care urca spre culmile line, în timp ce versanții de pe partea opusă erau abrupti, sălbatici și cu aspect alpin, deși n-aveau o înălțime prea mare.

Nu era nici țipenie de om, nu se zărea nici o casă.

Eu nu venisem însă acolo ca să-mi fac cunoștințe noi, ci ca să pot scrie în pace și liniște.

Gândul acesta mi-a dat fiori de bucurie.

Eram deja pe drum, pe drumul cel bun.

După câteva ore, eram absorbit de muzica de la walkman când am zărit un indicator în față. Deducând din lungimea cuvântului, trebuia să scrie Hålfjord. Drumul arătat de săgeată se ducea drept în munte. Abia dacă se putea numi tunel intrarea aceea, era mai degrabă o spărtură cu pereții neuniformi, așa cum rămăseseră în urma detonării. Nu era nici iluminat pe interior. Apa picura atât de tare, încât șoferul a trebuit să pornească ștergătoarele. Când am ieșit din tunel, am răsuflat ușurat. Între două șiruri de munți sălbatici, abrupti și golași, se deschidea un fiord îngust și în depărtare se zărea marea – asemenea unei câmpii foarte albastre.

Ooo!

Șoseaua trecea lin pe lângă munte. Ca să văd mai bine tot peisajul, m-am ridicat și m-am dus pe celălalt șir de scaune. Cu coada ochiului am observat-o pe fata cea blondă întorcându-se spre mine și zâmbind când m-a văzut cum stăteam cu fața lipită de fereastră. De partea cealaltă a munților era o mică insulă cu un sătuc în mijloc, în timp ce partea exterioară era nelocuită – cel puțin așa mi s-a părut de la distanță. În port, câteva bărci de pescuit erau adăpostite în spatele unei bariere de piatră. Munții se continuau poate încă un kilometru. În apropierea noastră erau acoperiți de vegetație, dar povârnișurile ce se aruncau în mare erau complet sterpe.

Autobuzul a trecut iar printr-un tunel asemănător cu o peșteră; de partea cealaltă, cuibărit într-o vâlcea ca în căușul unei palme, se afla sătucul în care urma să-mi petrec cea mai mare parte a anului.

Doamne!

Era fantastic!

Majoritatea caselor erau așezate de-a lungul unui drum șerpuitor ce traversa localitatea în formă de pot-coavă. Sub ramura inferioară se afla o clădire asemănătoare unei fabrici, situată în fața unui port înșesat de bărci. La capăt am văzut o capelă. Pe ramura superioară se contura un șir de case, în spatele cărora tufele de mazărice parfumată și mestecenii pitici se întindeau până la capătul vâlcele, în munte.

Asta era tot.

Ba nu. Chiar la intersecția celor două drumuri, aproape de ieșirea din tunel, am zărit două clădiri mari, unde trebuia să fie școala.

– Håfjord! a strigat șoferul.

Mi-am pus walkmanul în buzunar și m-am dus în față, el a coborât odată cu mine ca să-mi deschidă calea de bagaje, eu i-am mulțumit pentru călătorie, el mi-a spus „cu plăcere”, dar fără să zâmbescă, a urcat la volan și, după ce a întors autobuzul în micul rond, a intrat din nou în tunel.

Cu câte un geamantan în fiecare mână și un rucsac marinăresc în spate, m-am uitat mai întâi în sus, apoi în jos de-a lungul drumului, în căutarea administratorului, în timp ce-mi umpleam plămânii cu aerul proaspăt și sărat.

Peste câteva clipe, ușa casei aflate vizavi de stația de autobuz s-a deschis, iar dinăuntru a ieșit un bărbat mărunțel, îmbrăcat doar într-un tricou și pantaloni de trening. Când am văzut în ce direcție mergea, mi-am dat seama că era omul meu.

Cu excepția unui mic smoc de păr în jurul urechilor, era complet chel. Avea un chip blând și trăsături pronunțate, așa cum e firesc după ce treci de cincizeci de ani, dar ochii din spatele ochelarilor erau mici și ageri,

distonând cu restul înfățișării. Mi-am dat seama de asta când s-a apropiat de mine.

– Knausgård? m-a întrebat el întinzând mâna în semn de salut, dar fără a mă privi în ochi.

– Eu sunt, i-am răspuns, strângându-i mâna micuță, uscată și butucănoasă. Dumneavoastră trebuie să fiți Korneliussen?

– Corect, a spus el zâmbind. Își ținea brațele lângă corp și privea spre orizont. Cum ți se pare?

– Håfjord?

– E frumos la noi? a continuat el.

– E fantastic.

S-a întors și a arătat în sus pe deal.

– Acolo ai să locuiești tu, deci vom fi vecini. Eu stau chiar acolo. Vezi? Vrei să mergem să arunci o privire?

– Desigur. Știi cumva dacă mi-au sosit lucrurile?

– Din câte știu eu, nu, a zis el scuturând din cap.

– Atunci înseamnă că sosesc luni, am opinat.

– Fiul meu mai mic o să fie elevul tău, din câte-am înțeles. Îl cheamă Stig și trece într-a patra.

– Ai mulți copii?

– Patru, mi-a răspuns el scurt. Doi sunt acasă, Johannes și Stig. Tone, fiica mea, și Ruben locuiesc la Tromsø.

Am admirat satul în timp ce urcam pe deal. O mână de oameni stăteau în fața unei clădiri ce părea să fie magazinul. Tot acolo erau parcate și câteva mașini. Pe partea cealaltă a drumului, în fața unui chioșc, niște localnici cu biciclete se opriseră să stea de vorbă.

În zare, foarte departe, se vedea un vapor apropiindu-se de fiord.

Pescărușii țipau în port.

În afară de asta, liniștea era deplină.

– Câți locuitori sunt aici de fapt? am vrut să știu.

– Cam două sute cincizeci. Depinde. Dacă incluzi sau nu și copiii care merg la școală.